

Piotr Jerzy Makowski*

America first – od negacji do afirmacji

Streszczenie

Artykuł stanowi analizę prawną doktryny *America first* w polityce zagranicznej USA. Poprzez porównanie działań Franklina D. Roosevelta i Donalda Trumpa autor ukazuje różnice w wykorzystywaniu przez nich konstytucyjnych uprawnień Prezydenta USA oraz wskazuje napięcia między władzą wykonawczą, ustawodawczą, a nawet sędziowską w prowadzeniu polityki międzynarodowej i w przestrzeganiu szeroko pojętego prawa międzynarodowego, dokumentując, że obaj elastycznie korzystali z możliwości, jakie daje władzy wykonawczej amerykańska konstytucja. *America first* prezentowane jest jako hasło o istotnym znaczeniu prawnym. Analiza prowadzi do wniosku, że kształtowanie polityki zagranicznej zależy nie tylko od ideologii, ale także, a wręcz przede wszystkim, od interpretacji prawa.

Słowa kluczowe: Konstytucja USA, prawo międzynarodowe, America first, wykładnia prawa

America First – from Opposition to Endorsement

Abstract

This article provides a legal analysis of the *America First* doctrine in U.S. foreign policy. The comparison of the actions of Franklin D. Roosevelt and Donald Trump reveals their different modes of exercising the constitutional powers of the U.S. President. It highlights the tensions between the executive, legislative, and even judicial branches in conducting international policy and complying with broadly understood international law. Despite different historical contexts, both presidents made use of the flexibility offered by the U.S. Constitution. *America First* is presented as a slogan that also carries significant legal implications. The analysis emphasizes that shaping foreign policy depends not only on ideology, but – above all – on the interpretation of law.

Keywords: US Constitution, international law, America First, law interpretation

* Student III roku prawa stacjonarnego, Uniwersytet Łódzki, Wydział Prawa i Administracji, e-mail: UL0274809@edu.uni.lodz.pl, <https://orcid.org/0009-0006-8446-2246>

© by the author, licensee University of Lodz – Lodz University Press, Lodz, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY-NC-ND 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)
Received: 18.04.2025. Verified: 21.05.2025. Accepted: 10.10.2025.

1. Wstęp

Kwestia polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych Ameryki (dalej również USA od *United States of America* lub Stany Zjednoczone) odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu zarówno wewnętrznej dynamiki politycznej kraju, jak i globalnych relacji międzynarodowych. Prezydent USA jako główny jej architekt ma znaczący wpływ na kierunek rozwoju stosunków międzynarodowych oraz na pozycję Stanów Zjednoczonych na arenie światowej. W artykule poddano analizie porównawczej politykę zagraniczną dwóch prezydentów USA – Franklina Delano Roosevelta (1933–1945) oraz Donalda Trumpa (2017–2021 i 2025–[2029]¹) – ze szczególnym uwzględnieniem ich interpretacji doktryny² *America First* oraz jej wpływu na amerykańskie ustawodawstwo i stosunki międzynarodowe. Rozważania koncentrują się na kontekście historycznym, analizie w odniesieniu do Roosevelta poddany jest okres poprzedzający II wojnę światową oraz, w kontekście prezydentury Trumpa, współczesne konflikty, takie jak np. wojna w Ukrainie. Celem opracowania jest określenie wpływu odmiennych interpretacji doktryny *America First* na strategię polityczną obu przywódców oraz konsekwencji prawnych i międzynarodowych ich działania, także potencjalnie możliwych.

Do analizy porównawczej wykorzystano źródła historyczne, dokumenty polityczne, orzeczenia Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych oraz akty prawne związane z polityką zagraniczną obu prezydentów.

2. Geneza doktryny *America first*

Hasło *America first* („przede wszystkim Ameryka”) zostało pierwotnie użyte jeszcze w XIX w. jako składnik, uzupełnienie amerykańskiego izolacjonizmu, tradycyjnej doktryny Monroe³. Prezydent Monroe w swoim przesłaniu do Kongresu, rozwiniętym później do formy rzeczony doktryny wskazywał, że Stany Zjednoczone nie będą ingerować w wewnętrzne sprawy europejskich państw, jednocześnie oczekując tego samego od Europy w stosunku do obu Ameryk⁴. Następnie to prezydent Andrew Jackson uczynił z *America first* motto swojej polityki zagranicznej, poczynawszy od negocjacji związanych z odzyskiwaniem od Francji zaległych odszkodowań (niespłaconych od wojen napoleońskich)⁵.

Dopiero jednak przed wybuchem I wojny światowej hasło sprzed osiemdziesięciu lat powróciło w kampanii prezydenckiej Woodrowa Wilsona, który nadzwyczaj spopularyzował i wprowadził je do politycznego dyskursu⁶. Prezydent jednak aktywnie dążył do włączenia USA w Wielką Wojnę. Hasło *America first* postrzegał raczej jako egzekwowanie amerykańskiej wizji ładu światowego (co wyraził poprzez przedstawienie swoich czternastu punktów, pokojowego programu odnośnie do powojennego ładu), a nie jako przymus izolacjonistycznej polityki zagranicznej.

Do dwudziestolecia międzywojennego *America first* było wpisane w doktrynę Monroe jako jej swoiste hasło przewodnie. Dopiero jednak po I wojnie światowej nastąpiła powolna formalizacja dawnego motta Jacksona. Od tego momentu *America first* uzyskała znaczenie dwojakie – doktryny polityczno-prawnej (już odrębnej od koncepcji Monroe) lub resentymetu narodowego poniekąd pokrewnego

1 Kadencja 2025–2029 rozpatrywana jest w kategoriach narracji podczas kampanii wyborczej, samego programu prezydenckiego oraz działań administracji od stycznia do kwietnia 2025 r.

2 Doktryna rozumiana jako „usystematyzowany zbiór idei, teorii oraz programów politycznych bądź ich fragmentów, zmierzający do wywarcia realnego wpływu na rzeczywistość” (za L. Dubel, *Historia doktryn politycznych i prawnych do schyłku XX wieku*, Warszawa 2022, s. 22).

3 W. Dobrzycki, *Historia stosunków międzynarodowych w czasach nowożytnych 1815–1945*, Warszawa 2002, s. 81.

4 S. McGregor, *Seward's Corollary to the Monroe Doctrine, 1863–1866*, „The International History Review” 2011, nr 43, s. 982.

5 H. Fazly, *The Re-rise of „Nationalism” in International Relations: Trump's „America First” Foreign Policy*, „Kardan Journal of Social Sciences and Humanities” 2020, nr 3, s. 81–82.

6 J. Cooper, *Woodrow Wilson: A Biography*, New York 2011, s. 278.

z mitem *American dream*⁷. Tak też hasło to oddziałuje na rzeczywistość – pod względem prawnym jako doktryna (na tym jej rozumieniu skupiają się te rozważania), ale też pod względem społecznym jako resentyment⁸.

Międzywojenne nastroje społeczno-polityczne biorące początek jeszcze w 1919 r. (widoczne m.in. w nieprzystąpieniu USA do Ligi Narodów po I wojnie światowej)⁹ zaowocowały legislacją Kongresu Stanów Zjednoczonych (ang. *United States Congress*, dalej Kongres) w formie ustaw o neutralności (*Neutrality acts*) przed wybuchem II wojny światowej w latach 1935–1939; ustawy te stanowiły główną podstawę prawną dla późniejszych postulatów izolacjonistycznych. Na ich mocy zakazano wysyłania i sprzedawania wszelkiej broni państwom stronom jakichkolwiek konfliktów, a w roku 1936 nawet udzielania pożyczek i kredytów tymże. Rozwiązanie to budziło zastrzeżenia tzw. internacjonalistów jako zrównujące agresorów z ofiarami zbrojnej agresji, jednakże istotniejsze zmiany w tym zakresie wprowadzono dopiero w pierwszych dwóch latach II wojny światowej, a szczególnie zwrot w polityce izolacjonizmu nastąpił w formie tzw. *Lend-Lease Act*¹⁰ („Umowa pożyczki-dzierżawy”) z 11.01.1941 r., preforsowanego przez zwolenników interwencjonizmu na czele z prezydentem Rooseveltem. Wcześniej Kongres konsekwentnie odrzucał poprawki do pierwotnych ustaw o neutralności, np. uprawnienie prezydenta do indywidualnego decydowania o nakładaniu sankcji na strony konfliktów.

3. America First Comitee

W pełni sformalizowano doktrynę *first* w latach 40. XX w., gdy ukonstytuowała się grupa *America First Comitee* (AFC) faktycznie otwarcie propagująca stanowcze odcięcie USA od tzw. europejskiego konfliktu. Organizacja powstała 4.09.1940 r. z inicjatywy studenta Yale Law School Roberta Douglasa Stuarta¹¹. Założycielski manifest podpisali również przyszły prezydent Gerard Ford oraz przyszły sędzia amerykańskiego Sądu Najwyższego Potter Stewart¹², reagując na próby zawarcia tzw. *Destroyers for Bases Agreement* (porozumienie „niszczyciele za bazy”) ze Zjednoczonym Królestwem. Porozumienie to (ostatecznie zawarte 2.09.1940 r.) miało pozwolić na przekazanie walczącej *Royal Navy* 50 niszczycieli starszego typu w zamian za długoterminowy najem brytyjskich baz lotniczych i morskich¹³. W dalszej perspektywie AFC stała się ruchem pacyfistyczno-izolacjonistycznym ponad podziałami politycznymi – w szczytowym okresie funkcjonowania członkostwem legitymowało się ponad osiemset tysięcy obywateli z różnych stron sceny politycznej¹⁴. Na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych izolacjonistyczna polityka USA zdominowała dyskurs polityczny, co utrudniało działania administracji prezydenckiej.

7 B. Bain, *The State of the American Dream*, „The Catalyst Magazine” 2021, <https://www.bushcenter.org/catalyst/state-of-the-american-dream/editors-note-issue-21> (dostęp: 5.02.2025).

8 Resentyment rozumiany w ujęciu M. Schelera jako „trwałe nastawienie psychiczne, które rodzi się, kiedy określone odruchy uczuciowe i namiętności – same przez się normalne i zasadniczo wchodzące w skład ludzkiej natury – ulegają systematycznie stłumieniu i nie zostają rozładowane, pociągając za sobą pewne trwałe skłonności do określonego rodzaju złudzeń co do wartości i odpowiadających im sądów wartościujących” (za: M. Scheler, *Resentyment a moralność*, Warszawa 1977, s. 33–34).

9 Senat z większością republikańską nie ratyfikował traktatu wersalskiego z 28.06.1919 r., ponieważ był przeciwny interwencjonistycznej polityce prezydenta Woodrowa Wilsona. Uwydatnia to polaryzację amerykańskiej polityki na linii izolacjonizm-interwencjonizm (zob.: T. Thronveit, *The Fable of the Fourteen Points: Woodrow Wilson and National Self-Determination*, „Diplomatic History” 2011, nr 35, s. 446–447).

10 *An Act to Promote the Defense of the United States*, Pub.L. 77–11, H.R. 1776, 55 Stat. 31, 1941.

11 W. Cole, *Charles A. Lindbergh and the Battle against American Intervention in World War II*, New York 1974, s. 115.

12 J.C. Schneider, *Should America Go to War? The Debate over Foreign Policy in Chicago, 1939–1941*, Chapel Hill 1989, s. 113.

13 C. Flint, *Seapower, Geostrategic Relations, and Islandness: The World War II Destroyers for Bases Deal*, „Island Studies Journal” 2021, nr 16, s. 273–274.

14 B. Kauffman, *America First!: Its History, Culture, and Politics*, New York 2008, s. 5–7.

Postulaty AFC ogłoszone publicznie w październiku 1940 r. zasadniczo zamykały się w samej doktrynie *America first*¹⁵:

1. Stany Zjednoczone muszą zbudować nieźrównaną obronę dla Ameryki.
2. Żadna obca potęga ani grupa potęg nie może skutecznie zaatakować przygotowanej Ameryki.
3. Amerykańska demokracja może zostać zachowana tylko poprzez unikanie wojny europejskiej.
4. „Pomoc nieprowadząca do wojny” osłabia obronność kraju i grozi wciągnięciem Ameryki w wojnę za granicą.

Wszystkie cztery punkty oparte są na populistycznych hasłach dalekiej wojny (jak zwykli określać II wojnę światową w Europie) i konieczności dbania o amerykański interes narodowy bez względu na sytuację międzynarodową; w rozumieniu populizmu w ujęciu Casa Mudde’a, profesora University of Georgia, badacza stosunków międzynarodowych oraz politologa – jako ideologii przedstawiającej społeczeństwo ostro podzielone na dwie jednorodne, wzajemnie zantagonizowane grupy: „czysty lud” i „skorumpowaną elitę”, a polityka powinna być wyrazem woli powszechnej ludu¹⁶.

4. *America first* w XXI w.

Do współczesnego dyskursu publicznego *America first* została zaczerpnięta przez Trumpa i ruch *Make America Great Again* (MAGA, uczynimy Amerykę znów wielką), który szeroko przyjął i rozpowszechnił to hasło w aspekcie resentymentu. W kampanii wyborczej (zarówno pierwszej w 2016 r., jak i zdecydowanie mocniej podczas drugiej z 2024) Trump wykorzystał je jako narzędzie mobilizacji społecznej, zwłaszcza w kontekście obaw wyborców dotyczących globalizacji, imigracji oraz utraty miejsc pracy¹⁷.

Resentyment ten zaistniał jako rzeczywista polityka administracji prezydenckiej. Trump bowiem używa haseł zbliżonych do przedstawionych wcześniej postulatów założycielskich AFC. Przykładem są chociażby jego *20 Core promises to make America Great Again*¹⁸ (20 podstawowych obietnic złożonych, aby znów uczynić Amerykę wielką), będące ramowym programem wyborczym podczas kampanii roku 2024. Ponownie zostały podjęte populistyczne w swym brzmieniu sentencje: „zapobieżenie III wojnie światowej”, „wzmocnienie i modernizacja naszych wojsk, uczynienie ich [...] najsilniejszymi i najpotężniejszymi na świecie” czy „powrót do USA superpotęgi produkcyjnej”. Zarówno te trzy, jak i pozostałe siedemnaście punktów nawiązują wprost do XX-wiecznego amerykańskiego resentymentu. Pierwsze działania nowego prezydenta po objęciu urzędu pokazują, że również w aspekcie doktrynalnym *America first* zaistnieje w Białym Domu.

5. Pozycja prezydenta Stanów Zjednoczonych

Amerykański model ustrojowy jest systemem prezydenckim. Na mocy Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki prezydentowi jest powierzana władza wykonawcza na czteroletnią kadencję¹⁹. Istotny jest również sposób wyboru prezydenta, zmodyfikowany do współczesnej postaci XII poprawką do Konstytucji. Następuje on pośrednio – obywatele wybierają elektorów, którzy są zobowiązani do oddania

15 Tłumaczenie własne za: W.S. Cole, Charles A. Lindbergh..., s. 117.

16 C. Mudde, *The Populist Zeitgeist. Government and Opposition*, „An International Journal of Comparative Politics” 2014, nr 39, s. 543.

17 B. Fermor, J. Holland, *The Discursive Hegemony of Trump’s Jacksonian Populism: Race, Class, and Gender in Construction of US National Identity, 2016–2018*, „Political Studies Association” 2020, nr 41, s. 69.

18 Strona internetowa kampanii Trump Vance 2024, <https://www.donaldjtrump.com/platform> (dostęp: 8.12.2024).

19 Konstytucja USA, artykuł II sekcja 1.

głosu na wybranego przez pierwotnych wyborców kandydata²⁰. Członkowie Kolegium Elektorskiego podzieleni są między poszczególne stany zgodnie z ich przedstawicielstwem w Kongresie (łącznie senatorów i reprezentantów). Tym samym system nadaje legitymację prezydentowi (silny mandat demokratyczny) wynikającą jednocześnie z woli zarówno obywateli, jak i stanów.

W Konstytucji²¹ zagwarantowane jest uprawnienie prezydenta do prowadzenia negocjacji i zawierania traktatów. Muszą one być ratyfikowane przez Senat większością kwalifikowaną dwóch trzecich senatorów, więc wykonywanie tego prawa wymaga współpracy władzy wykonawczej z ustawodawczą i stanowi kompetencję dzieloną. Analogicznie prezydent mianuje również m.in. sędziów Sądu Najwyższego, ambasadorów oraz innych przedstawicieli dyplomatycznych. Wprawdzie do mianowania potrzebuje zgody Senatu, ale wyznaczenie ich jest już jego prerogatywą. Mianowanie ambasadorów jest często wykorzystywane jako narzędzie do realizacji polityki zagranicznej poprzez wybieranie osób podzielających prezydencką wizję i cele polityczne.

W związku z wyborem ambasadorów przez prezydenta amerykański Sąd Najwyższy wywiódł również w wyroku *Zivotofsky v. Kerry*²² jego kompetencję wyłączną do uznawania państw na arenie międzynarodowej. Sąd podkreślił ponadto, że Kongres nie może uchwalić ustawy ograniczającej to uprawnienie.

Prezydent Stanów Zjednoczonych jest również naczelnym dowódcą armii i marynarki wojennej, co jednak nie oznacza jego dowolności w kwestiach militarnych, ponieważ to Kongres ma kompetencję wypowiedzenia wojny czy wystawiania i utrzymywania sił zbrojnych²³. Mimo to ogólnie ujęte uprawnienie prezydenckie daje możliwość do działania szybkiego, bardziej dostosowanego do zmieniającej się dynamicznie sytuacji międzynarodowej. Dzięki temu prezydent, nawet bez wypowiedzenia wojny *per se* przez Kongres, ma możliwości działania w zakresie militarnym²⁴.

Ze względu na przysługujące prerogatywy i kompetencje zależne prezydenta USA amerykańska nauka wypracowała pojęcie dualizmu prezydentury (ang. *Dual presidency*). Według Aarona Wildavsky'ego oznacza on, że „Stany Zjednoczone mają jednego prezydenta, ale dwie prezydentury [ang. *presidency*]; jedna prezydentura dotyczy spraw krajowych, druga zajmuje się obronnością i polityką zagraniczną”²⁵. Dzięki konstytucyjnym uwarunkowaniom prezydent w zakresie prezydentury wewnętrznej, krajowej ma znacznie ograniczoną decyzyjność i sprawczość w stosunku do prezydentury zewnętrznej. Ta druga bowiem jest kreowana głównie przez samego prezydenta, pierwsza natomiast uwarunkowana jest układem polityczno-społecznym w kraju.

Ponadto sam ustrój Stanów Zjednoczonych cechuje się szczególnym podziałem władz: wykonawczej, ustawodawczej i sędziowskiej w postaci ich wyraźnego, rygorystycznego wręcz oddzielenia (ang. *separation of powers*) oraz systemem tzw. hamulców i równowag (ang. *checks and balances*) – ich wzajemnym ograniczaniu i uzupełnianiu się²⁶. Badacze amerykańskiego systemu politycznego Michael A. Krasner i Stephen G. Chaberski opisywali prezydenturę następująco: „Prezydentura jest instytucją w tym sensie,

20 Kandydaci na prezydenta pochodzą zazwyczaj z Partii Demokratycznej lub Republikańskiej, w związku z dwupartyjnym systemem politycznym. Partie wyłaniają ich w wewnętrznych prawyborach.

21 Konstytucja USA, artykuł II sekcja 2.

22 *Zivotofsky v. Kerry*, 576 U.S. 1 (2015).

23 Konstytucja USA, artykuł I sekcja 8.

24 Chociażby przykład prezydenta George'a W. Busha ilustruje, jak jego administracja wykorzystywała uprawnienia naczelnego dowódcy, aby działać w zakresie militarnym bez konieczności formalnego wypowiedzenia wojny przez Kongres. Bush zainicjował konflikty zbrojne, argumentując, że prewencyjne działanie jest niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa narodowego w obliczu zagrożeń ze strony państw wspierających terroryzm lub posiadających broń masowego rażenia (zob.: C. Yordan, *America's Quest for Global Hegemony: Offensive Realism, the Bush Doctrine, and the 2003 Iraq War*, „Theoria” 2006, nr 110, s. 126 i nast.).

25 A. Wildavsky, *The Beleaguered Presidency*, New York 1991, s. 64–65.

26 M. Bankowicz, *Prezydentura*, Kraków 2013, s. 39.

że stanowi zbiór uprawnień, procedur i oczekiwań, z których część wynika z Konstytucji, inne z ustaw, a jeszcze inne z precedensów i zwyczajów. [...] prezydentura staje się zbiorem ról – Prezydent jako lider partii, jako główny ustawodawca, jako główny twórca polityki zagranicznej. Prezydenci są wzmacniani, a czasem ograniczani przez pełnione role. Każdy Prezydent musi zdecydować, na którą z tych ról położyć akcent i jak je realizować. Te decyzje sprawiają, że prezydentura jest najbardziej osobistym urzędem w rządzie federalnym²⁷. W tym właśnie opisie uchwycona jest istota instytucji centralnej ustroju USA, kształtowanej poniekąd *ad casum* przez osobę sprawującą urząd.

Abstrahując od ściśle normatywnych możliwości prezydenta, konstytucyjnie gwarantowanych, istotne są również te, które wynikają z jego mocnego mandatu demokratycznego, usankcjonowane właściwym dla USA procesem wyborczym. Z tego względu również osobowość, cechy personalne poszczególnych prezydentów pośrednio kształtują wewnętrzną i zewnętrzną sytuację polityczną państwa²⁸, co w niniejszym opracowaniu znamienne się uwidacznia. Wszystkie prezydenckie kompetencje, prerogatywy i uwarunkowania prawne zostały lub zostać mogą użyte w kontekście rzeczywistej – historycznej czy współczesnej – sytuacji międzynarodowej, zależnie w znacznej mierze od woli samego sprawującego urząd.

6. Realizacja kompetencji przez Franklina Delano Roosevelta

Prezydent Roosevelt musiał wypracować swoje stanowisko wobec sporu internacjonalistów (nazywanych też interwencjonistami) z izolacjonistami. W latach 30. XX w. Stany Zjednoczone borykały się z poważnym dylematem dotyczącym swojej roli na arenie międzynarodowej. W odpowiedzi na rosnące zagrożenia zewnętrzne Roosevelt prowadził politykę, która miała na celu ochronę interesów narodowych, a jednocześnie zmierzał ku stopniowemu zaangażowaniu USA w sprawy globalne. Jednym z najważniejszych czynników, które wpłynęły na kształtowanie się tego podejścia, była działalność grupy *America First Comitee*, sceptycznej wobec prezydenta, równie zresztą mocno jak prezydent wobec AFC.

Komitet zainicjował m.in. petycję do administracji federalnej²⁹, aby trzymała się norm *Neutrality acts* oraz stosowała ich wykładnię celowościową – pozostania USA poza tzw. konfliktem europejskim za wszelką cenę. Przykładem wskazywanych przez organizację nieprawidłowości w działaniach prezydenta była m.in. zastosowana przez jego gabinet interpretacja pojęcia „wojny domowej” oraz „towarów o przeznaczeniu niewyłącznie do celów wojskowych” (np. pojazdy transportowe czy nawet paliwo) – według egzekutywy nie zostały one objęte postanowieniami amerykańskich ustaw, a w efekcie nieobjęcia ich embargiem frankiści pod koniec konfliktu w Hiszpanii byli dłużni przedsiębiorstwom takim jak Texaco, Standard Oil, Ford czy General Motors wielomilionowe kwoty, pomimo braku oficjalnego militarnego wsparcia rządu³⁰.

Podobnie w przypadku wojny chińsko-japońskiej w Azji administracja USA zaangażowała się w nią niejako wbrew doktrynie izolacjonistycznej – incydent na moście Marco Polo w lipcu 1937 r. formalnie nie był wypowiedzeniem wojny przez żadną ze stron w rozumieniu III Konwencji haskiej z 1907 r. „o rozpoczęciu kroków nieprzyjacielskich”. Zgodnie z art. 2 traktatu „[s]tan wojny powinien być mocarstwom neutralnym bez zwłoki zakomunikowany i wywrze swe skutki w stosunku do nich dopiero po otrzymaniu notyfikacji”³¹, a ani Chiny, ani Japonia w 1937 r. nie spełniły tych zobowiązań. W tej sytuacji Roosevelt niejako pominął przepisy ustaw o neutralności, co wzbudziło niemały sprzeciw

27 S.G. Chaberski, M.A. Krasner, *American Government: Structure and Process (Second edition)*, New York 1982, s. 16.

28 Tamże, s. 24.

29 A. DeConde, *A History of American Foreign Policy*, New York 1971, s. 590–591.

30 A. Beevor, *The Battle for Spain*, London 2006, s. 138.

31 III Konwencja haska z 18.10.1907 r., artykuł 2.

AFC w Kongresie za pośrednictwem dwudziestu pięciu deputowanych, którzy podpisali wezwanie do natychmiastowego objęcia obu państw Dalekiego Wschodu całkowitym embargiem, aby nie zaogniać z nimi konfliktu. USA zaczęło więc przekazywać zaopatrzenie Republice Chińskiej za pośrednictwem brytyjskiego (na podstawie traktatu nankińskiego kończącego tzw. I wojnę opiumową)³² Hongkongu, co legalnie było możliwe (embargo winno zostać ustanowione wyłącznie przeciwko państwom znajdującym się w stanie wojny), godziło jednak rażąco w sens i wykładnię *Neutrality acts*³³.

7. Pozycja Roosevelta

Wszystkie te uchybienia w przestrzeganiu izolacjonistycznego ustawodawstwa amerykańskiego były możliwe z pozycji Roosevelta dzięki jego wcześniejszym osiągnięciom w walce z kryzysem lat 30. XX w. – pakietowi programów socjalnych, reform finansowych i publicznych projektów oraz regulacjom *New Deal*³⁴ (Nowy Ład) wprowadzonym w ramach prezydenckiego programu gospodarczego. Będąc sukcesami krajowymi, zapewniły one Rooseveltowi społeczną sympatię i poczucie akceptacji dla prowadzonej przez niego polityki, również na polu międzynarodowym.

Wraz z *New deal* nastąpił znaczny rozrost rządu federalnego, a również w kontekście współdziałania z judykaturą rozpoczął się trend wzrostowy stosunku spraw wygranych do przegranych w Sądzie Najwyższym, w których jedna ze stron była związana z prezydencką administracją. Właśnie w tym współczynniku konstytucjonalistka Rebecca L. Brown i politolożka Lee Epstein upatrują prawdziwej siły politycznej prezydentów USA³⁵. W latach 1937–1945 procent wyroków amerykańskiego Sądu Najwyższego zgodnych z interesem Białego Domu wahał się od 67 do 64, a w przypadku spraw najwyższej wagi (ang. *High-stakes decisions*) wyniósł w szczytowym okresie do roku 1940 aż 75. Sprawna polityka Roosevelta w tym zakresie pozwoliła nawet na uznanie przez egzekutywę porozumień prezydenckich (niezamieszczonych w Konstytucji) za właściwą formę realizacji polityki³⁶.

New deal Roosevelta stanowi moment zwrotny w amerykańskiej historii prawnej i politycznej, charakteryzujący się serią reform legislacyjnych dla zaradzenia gospodarczym skutkom Wielkiej Depresji. Z perspektywy prawnej Nowy Ład wiązał się z istotnymi przekształceniami na wielu polach – w relacjach między władzami federalnymi a stanowymi, sądownictwie oraz regulacji działalności gospodarczej.

Jednym z najważniejszych skutków prawnych *New deal* była zmiana w zakresie władzy sądowej i relacji między prawem federalnym a stanowym. Decyzje Sądu Najwyższego w tym okresie, szczególnie sprawa *Erie Railroad Co. v. Tompkins*³⁷, oznaczały konstytucyjną rewolucję, nakładając na sądy federalne obowiązek stosowania prawa stanowego w sprawach dotyczących *common law* (prawa precedensowego), wzmacniając tym samym pierwszeństwo Kongresu w procesie tworzenia prawa. Zmiana ta ograniczyła możliwość tworzenia przez sądy federalne niezależnych zasad *common law*, co miało istotne konsekwencje dla egzekwowania ustawodawstwa Nowego Ładu. Opór Sądu Najwyższego wobec niektórych części składowych *New deal*, jak w przypadku unieważnienia Narodowej Ustawy o Odnowie

32 Traktat nankiński pomiędzy Wielką Brytanią a Chinami z 29.08.1842 r., artykuł III.

33 R.E. Powaski, *Toward an Entangling Alliance: American Isolationism, Internationalism, and Europe, 1901–1950*, New York 1991, s. 72.

34 J.W. Jeffries, A „Third New Deal”? *Liberal Policy and the American State, 1937–1945*, „Journal of Policy History” 1996, nr 8, s. 387–388.

35 L. Epstein, E. Posner, *The Decline of Supreme Court Deference to the President*, „University of Pennsylvania Law Review” 2018, nr 166, s. 842–844.

36 *United States v. Belmont*, 1937, *United States v. Pink*, 1942.

37 *Erie Railroad Co. v. Tompkins*, 304 U.S. 64, 1938.

Przemysłowej (NIRA) w sprawie *Schechter Poultry Corp. v. United States*³⁸, uwydatnił napięcia między inicjatywami wykonawczymi a interpretacją sądową. Te wyzwania jurydyczne skłoniły Roosevelta do zaproponowania kontrowersyjnego planu rozszerzenia składu Sądu Najwyższego; zwiększenie liczby sędziów miało zapewnić korzystne orzeczenia dla prezydenckich działań, a wydawało się też potrzebne dla zapewnienia poprawnego funkcjonowania instytucji³⁹.

8. *America first* w ramach realizacji polityki przez Donalda Trumpa

Ponieważ prezydentura Trumpa trwa, jej przebieg, konsekwencje i losy nowego *America first* nie są analitycznie dostępne jako zakończone. Biorąc również pod uwagę sposób prowadzenia przez Trumpa polityki (zwłaszcza zagranicznej), zasadne jest jedynie przekrojowe, ogólne opisanie podejścia Trumpa do prawa międzynarodowego dotychczas oraz do systemu bezpieczeństwa i istotnych konfliktów, a to jedynie w zakresie niezbędnym do porównania dawnej osi relacji prezydent USA – *America first* z jej współczesnym obrazem.

Polityka zagraniczna Trumpa stanowi znaczące odejście od tradycyjnych amerykańskich poglądów i praktyk odnośnie do stosunków międzynarodowych; charakteryzuje ją unilateralizm, populistyczna retoryka, prowokacyjność i dezynwoltura wobec ustalonych zasad prawnych prawa międzynarodowego. Jej analiza z perspektywy prawa międzynarodowego ujawnia kilka zasadniczych cech, które odróżniają podejście administracji Trumpa do globalnego zarządzania i dyplomacji na tle innych.

Po pierwsze, interpretacja doktryny *America First* stała się teoretyczną podstawą wyrażonej nieufności Trumpa wobec wielostronnych umów i instytucji stanowiących podstawę międzynarodowego prawa, czego wyrazem stało się wycofanie Stanów Zjednoczonych z różnych traktatów i organizacji⁴⁰, takich jak Porozumienie paryskie dotyczące zmian klimatu⁴¹ czy umowa nuklearna z Iranem⁴². Tego rodzaju działania postrzegane są jako bezpośrednie wyzwanie dla liberalnego porządku międzynarodowego – fundamentu globalnej współpracy od zakończenia II wojny światowej; podważają zasady zbiorowego bezpieczeństwa i wzajemnych zobowiązań, jakie charakteryzują prawo międzynarodowe⁴³.

Również w kontekście wojny w Ukrainie⁴⁴ Trump wykazuje raczej zainteresowanie bezpośrednimi rozmowami z samymi stronami walczącymi w roli mediatora czy w ramach dobrych usług i pośrednictwa. Nie uwzględnia on chociażby głosu europejskich sojuszników (państw członkowskich i samej Unii Europejskiej oraz Wielkiej Brytanii), pomijając ich przy wysuwaniu propozycji pokojowych czy ogólnie doborze sposobu i formy zażegnania konfliktu⁴⁵. Traktuje zarówno NATO, jak

38 A.L.A. Schechter Poultry Corp. v. United States, 295 U.S. 495, 1935.

39 W.D. Blake, *The Law „Justice Under the Constitution, Not Over It”: Public Perceptions of FDR’s Court-Packing Plan*, „Presidential Studies Quarterly” 2019, nr 49, s. 3–5.

40 M. Riddervold, A. Newsome, *Transatlantic Relations in Times of Uncertainty: Crises and EU-US Relations*, „Journal of European Integration” 2018, nr 40, s. 505–521.

41 Porozumienie Paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku 9.05.1992 r., przyjęte w Paryżu 12.12.2015 r. (Dz.U. 2017.36).

42 Joint Comprehensive Plan of Action (Wspólny kompleksowy plan działania) z 14.07.2015 r., porozumienie zawarte między ChRL, Francją, RFN, Rosją, Zjednoczonym Królestwem, USA, UE i Iranem.

43 D. Stokes, *Trump, American Hegemony and the Future of the Liberal International Order*, „International Affairs” 2018, nr 94, s. 133–150.

44 J. Chisholm, *Putin Agrees to Halt Strikes on Ukraine Energy Targets for 30 days, Kremlin Says after Call with Trump*, BBC News 2025, <https://www.bbc.com/news/live/c3e4xzd8qq8t> (dostęp: 20.03.2025).

45 A. Madhani, M. Kinnard, *Ukraine and Europe Worry about Being Sidelined as Trump Pushes Direct Talks with Russia on War’s End*, AP News 2025, <https://apnews.com/article/trump-ukraine-russia-war-putin-zelenskyy-europe-7940f9c5828fc46431928bc073170bc2> (dostęp: 20.03.2025).

i ONZ jako nieefektywne, zacofane organizacje, na które Stany Zjednoczone wyłącznie wydają pieniądze, nic nie dostając w zamian⁴⁶.

Co więcej, dotychczas politykę zagraniczną Trumpa cechowała transakcyjność, której przejawem było priorytetowe traktowanie interesu narodowego ponad normami międzynarodowego prawa publicznego⁴⁷. Administracja Trumpa zorientowana jest na stosunki międzynarodowe o bilansie zerowym (tj. równoważenie zobowiązań i uprawnień międzynarodowych USA), kładzie nacisk na negocjacje dwustronne, często ignorując szersze zobowiązania wielostronne⁴⁸. Ta tendencja znajduje odzwierciedlenie w podejściu Trumpa do zagranicznych przeciwników, szczególnie w negocjacjach z Koreą Północną, balansujących między agresywną retoryką a dyplomacją szczytową (rozwiązywaniem konfliktów przez przywódców państw na spotkaniach, zwykle w rzekomo przyjaznej atmosferze)⁴⁹. Jej nieprzewidywalność nie tylko nadwerżyła relacje dyplomatyczne, ale także wzbudziła obawy co do wiarygodności amerykańskich zobowiązań na arenie międzynarodowej.

Na tej samej zasadzie obecnie trwają amerykańskie przygotowania do procesu pokojowego w Ukrainie. Tutaj przejawami polityki bilansu zerowego jest forsowana przez administrację umowa dotycząca złóż minerałów na terenie walczącego kraju⁵⁰ – swoista opłata za udzielane od początku konfliktu wsparcie militarne i humanitarne. Trump jednocześnie prowadzi narrację o byciu rozjemcą między równie pokrzywdzonymi stronami (wnioskując z jego retoryki odnośnie do przywódców Ukrainy i Rosji), w tym samym czasie próbując uzyskać jak najwięcej benefitów od zaatakowanego państwa.

Dodatkowo populistyczna retoryka Trumpa skoncentrowana była na przedstawianiu debat dotyczących polityki zagranicznej w kategoriach nacjonalistycznych. Często ukazywała obce narody i organizacje międzynarodowe jako zagrożenie dla amerykańskiej suwerenności, co zmieniało dyskusję na temat prawa międzynarodowego pozamerytorycznie⁵¹. Takie podejście przyczyniło się do postrzegania amerykańskiej polityki zagranicznej jako coraz bardziej interesownej, agresywnie konfrontacyjnej i izolacjonistycznej, co z kolei wzbudza obawy o potencjalny upadek kooperacyjnych ram prawnych, które regulują międzynarodowe relacje. Protekcyjna polityka administracji USA wymierzona jest również w podmioty pozapolityczne, tj. prywatne korporacje zagraniczne, które zgodnie z doktryną AF powinny produkować dobra wyłącznie, a co najmniej w znacznej mierze na terenie Stanów Zjednoczonych⁵².

Wpływy polityki zagranicznej Trumpa były szczególnie widoczne w relacjach transatlantyckich, gdy działania jego administracji postrzegano jako podsycanie podziałów, a nie wolę jednoczenia, koncyliacji⁵³. Lekceważenie przez niego tradycyjnych sojuszników i UE⁵⁴ zrodziło pytania o przyszłość

46 C. Kube, G. Lubold, *Trump Admin Considers Giving Up NATO Command That Has Been Exclusively American Since Eisenhower*, NBC News 2025, <https://www.nbcnews.com/politics/national-security/trump-admin-considers-giving-nato-command-exclusively-american-eisenho-rcna196503> (dostęp: 20.03.2025).

47 J. Friedman, *Is US Grand Strategy Dead? The Political Foundations of Deep Engagement after Donald Trump*, „International Affairs” 2022, nr 98, s. 1289–1300.

48 M. Bentley, M. David, *Unpredictability as Doctrine: Reconceptualising Foreign Policy Strategy in the Trump Era*, „Cambridge Review of International Affairs” 2021, nr 34, s. 383–406.

49 A. Taim, *Deciphering Consistency and Coherence in U.S. Foreign Policy: North Korea under Trump and Biden*, „JIR” 2024, nr 3, s. 35–56.

50 I. Aikman, J. Gregory, *What We Know about US-Ukraine Minerals Deal*, BBC News, 5.03.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cn527pz54neo> (dostęp: 9.03.2025).

51 J. Hall, *In Search of Enemies: Donald Trump's Populist Foreign Policy Rhetoric*, „Politics” 2020, nr 41, s. 48–63.

52 D. Gu, *Trump Economy vs. Big Nation Economy: Reimagining American Prosperity in the 21st Century*, „Social Science Research Network” 2025, s. 4 i nast.

53 E. Blanc, *We Need to Talk: Trump's Electoral Rhetoric and the Role of Transatlantic Dialogues*, „Politics” 2020, nr 41, s. 111–126.

54 Chociażby w postaci dochodzenia swoich interesów poprzez groźby odnośnie do wysokości ceł i ogólnej polityki celnej USA od początku drugiej kadencji Trumpa, która przejawia zasadniczo większość opisywanych cech doktryny AF (zob: L. Cheng-Wen,

współpracy międzynarodowej w oparciu o mechanizmy prawne, które mają na celu zarządzanie w zakresie bezpieczeństwa i handlu. W rezultacie, jak twierdzą m.in. badacze Jeffrey A. Friedman czy Doug Stokes, styl polityki zagranicznej Trumpa nie tylko osłabił istniejące sojusze, ale także wywołał klimat niepewności, komplikując dążenie do zbiorowych celów polityki zagranicznej, opartych na prawie⁵⁵.

Prezydent Trump powołał jednak na Sekretarza Stanu w swoim gabinecie senatora Marca Rubio, którego poglądy odnośnie do doktryny *first*, mimo że są zbliżone do prezydenckich, to jednocześnie bardziej stonowane, wpisane w tradycyjną dyplomację. Funkcja sekretarza stanu jest bardzo ważna, ponieważ to właśnie sekretarz stanu stoi na czele Departamentu Stanu Stanów Zjednoczonych – resortu rządu USA odpowiedzialnego bezpośrednio przed prezydentem za politykę zagraniczną. Do istotnych z punktu widzenia amerykańskich relacji międzynarodowych obowiązków sekretarza należą: doradzanie prezydentowi w sprawach polityki zagranicznej, prowadzenie negocjacji z innymi państwami (w tym umów międzynarodowych), publikacja obowiązujących traktatów czy nadzór nad służbą zagraniczną USA⁵⁶. Bez wątpienia zatem to sekretarz stanu prowadzi *de facto* politykę zagraniczną, wpływając jednocześnie na samego prezydenta. Nie można jednak przeceniać jego pozycji ustrojowej – to wciąż prezydent określa i kieruje polityką zagraniczną USA.

Wybór senatora z Florydy może zmieniać optykę na przyszłą trajektorię polityki Stanów Zjednoczonych, zarysowaną w kampanii prezydenckiej 2024 r. oraz w poprzedniej kadencji Trumpa. Należy pamiętać, że on sam nierzadko działa wbrew wskazaniom własnych doradców (a nawet na przekór własnym deklaracjom czy zobowiązaniom) i zwykł raczej narzucać własne rozwiązania. Rubio opowiada się za *America first* w ujęciu Trumpa, ale nie w pełni w jej profilu populistycznym, kampanijnym. Podziela również wątpliwości (jak się wydaje, nieco ostrożniej niż Trump) co do sojuszników z NATO, w kwietniu 2024 r. głosował przeciwko pakietowi wielomiliardowego militarnego wsparcia dla Ukrainy czy Izraela oraz popiera politykę sankcji handlowo-ekonomicznych wobec Chińskiej Republiki Ludowej⁵⁷.

W aspekcie prawa międzynarodowego politykę zagraniczną Trumpa charakteryzuje uznaniowe, wybiórcze podejście do wielostronności (poszukiwanie rozwiązań partnerskich, relacji dwustronnych), odwołania do retoryki nacjonalistycznej oraz transakcyjna dyplomacja, dyskredytująca ustanowione i uznane instytucje prawa międzynarodowego. Czynniki te wpisują się w doktrynę dwudziestowiecznej *America first*, zaimplementowane przez Trumpa w formule poniekąd antagonistycznej względem międzywojennego pierwowzoru polityki Białego Domu. Długotrwałe skutki tego przesunięcia w stosunku do standardów usankcjonowanych w dotychczasowej polityce zagranicznej USA stanowią negatywny potencjał dla znacznej rekonfiguracji stosunków międzynarodowych i ich ram prawnych.

9. Bezpośrednie zestawienie

Polityka zagraniczna prezydentów USA Roosevelta i Trumpa – porównawczo rozpatrywana w kontekście doktryny *America first* – ujawnia dwie różne filozofie przywództwa oraz poglądy na prawo międzynarodowe i podejście do wykorzystania władzy wykonawczej w interesie krajowym w relacjach zewnętrznych. Mimo że obaj liderzy sprawowali urząd w zupełnie innych okolicznościach historycznych, ich działania i retoryka opierała się na bieżących problemach i wyzwaniach społeczno-politycznych,

A. Zareef Khan, *The Impact of Trump's Tariff Policies on Global Trade Dynamics: A Case Study of Major U.S. Trade Partners*, „International Journal of Business and Economic Affairs” 2025, nr 10, s. 62–71).

55 J. Friedman, *Is US Grand Strategy Dead?*..., s. 1300–1305; D. Stokes, *Trump, American Hegemony...*, s. 133–150.

56 *Duties of the Secretary of State*, strona internetowa Departamentu Stanu USA, <https://www.state.gov/duties-of-the-secretary-of-state> (dostęp: 1.04.2025).

57 G. Slaterry, S. Holland, *Trump Expected to Tap Marco Rubio for Secretary of State*, Reuters 2024, <https://www.reuters.com/world/us/trump-taps-us-senator-marco-rubio-secretary-state-2024-11-12/> (dostęp: 8.12.2024).

a stosunek obu prezydentów do – zależnie od ujęcia – hasła, resentymetu czy doktryny *America first* odzwierciedla różnice w postrzeganiu roli Stanów Zjednoczonych na świecie.

Roosevelt, opisując trafnie (z perspektywy historycznej) trudności i wyzwania lat 30. XX w., stał w obliczu rosnącego izolacjonizmu, który wyrażał się m.in. w powołaniu AFC w 1940 r. AFC zainicjowało kampanię na rzecz unikania zaangażowania USA w europejskie konflikty, argumentując, że amerykańska demokracja i bezpieczeństwo najlepiej chronione są poprzez izolację i koncentrację na sprawach krajowych. Roosevelt osobiście stawiał czoła propagatorom tych przekonań, argumentując na rzecz globalnego zaangażowania USA jako warunku stabilności i bezpieczeństwa państwa. Dał temu wyraz w prowadzonej przez siebie polityce, w tym poprzez *Lend-Lease Act* zrywający już z polityką neutralności⁵⁸. Roosevelt wyraźnie widział konieczność budowania międzynarodowych relacji multilateralnych, opierając swoje decyzje na idei aktywnej roli Stanów Zjednoczonych w globalnym porządku i eliminowaniu możliwych ogólnoswiatowych zagrożeń. Efektem pośrednim polityki prezydenta było chociażby utworzenie już po wojnie Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Trump natomiast uczynił z hasła *America first* slogan nowej ery populizmu, upowszechniany przez niego podczas kampanii wyborczej w 2016 r. i twardo propagowany w walce o reelekcję roku 2024. Jego administracja wdrożyła strategię wyraźnie zorientowaną na unilateralizm i transakcyjność, konsekwentnie podważając zasady wielostronnych zobowiązań w polityce międzynarodowej⁵⁹. Podejście Trumpa do polityki zagranicznej jest nacechowane sceptycyzmem wobec międzynarodowych instytucji i wywiedzionym z dziedziny prawa prywatnego dążeniem do uzyskiwania przewagi w relacjach dwustronnych⁶⁰. Zinterpretował *America first* jako fundamentalnie populistyczną przemianę, w której amerykańskie interesy stoją na pierwszym miejscu, a obce rządy i organizacje są zagrożeniem (realnym bądź potencjalnym) dla suwerenności USA⁶¹.

10. Podsumowanie

Polityka zagraniczna Stanów Zjednoczonych – główny element kształtujący zarówno wewnętrzną dynamikę polityczną kraju, jak również globalne relacje międzynarodowe – była w minionej dekadzie silnie naznaczona wpływem idei *America first*, podobnie jak w latach 30. i 40. ubiegłego wieku. Nie pozostało to bez znaczenia dla prawa międzynarodowego, jego postrzegania społecznego oraz wykonywania przez same Stany Zjednoczone, ale i idące za ich przykładem inne państwa.

Rosnącemu poparciu dla izolacjonizmu w latach 30. XX w. Roosevelt przeciwstawił koncepcję zaangażowania USA w sprawy światowe w celu nie tylko ochrony amerykańskich interesów narodowych, ale również dla stabilizacji sytuacji międzynarodowej. Zaowocowało to udziałem Stanów Zjednoczonych w kreowaniu ładu jałtańsko-poczdamskiego, trwającego przez kolejne dekady⁶². Trump przeciwnie, wszedł na drogę populizmu, unilateralizmu oraz priorytetowego traktowania interesów narodowych ponad międzynarodowymi zobowiązaniami. Ma to i nadal mieć będzie głębokie, daleko idące konsekwencje dla amerykańskiego ustawodawstwa i relacji z innymi państwami.

58 S. Ricard, *The Roosevelt Corollary*, „Presidential Studies Quarterly” 2006, nr 36, s. 17–36.

59 A. McPherson, *Herbert Hoover, Occupation Withdrawal, and the Good Neighbour Policy*, „Presidential Studies Quarterly” 2014, nr 44, s. 623–639.

60 M. Maulana, N. Yuliantoro, *Donald Trump's Foreign Policy: Withdrawal from International Regimes and Organizations*, „Journal of International Studies” 2024, nr 8, s. 527–552.

61 G. Löfflmann, *Enemies of the People: Donald Trump and the Security Imaginery of America First*, „The British Journal of Politics and International Relations” 2021, nr 24, s. 543–560.

62 M. Chełminiak, *Ład Jałtańsko-Poczdamski*, <https://encyklopedia.revite.pl/articles/view/292> (dostęp: 2.03.2025).

W stosunku obu liderów do doktryny *America first* ewidentne są różnice. Choć obaj realizowali nadrzędny cel – ochranianie narodowych interesów, różnią ich stosowane metody oraz postawa wobec ram prawnych i instytucjonalnych. Roosevelt dążył do budowania międzynarodowej koalicji opartej na zaufaniu wobec USA, podczas gdy Trump preferuje strategię izolacjonistyczną i transakcyjną. Te odmienne podejścia do polityki zagranicznej ujawniają nie tylko ewolucję amerykańskich strategii politycznych, ale też zmianę w rozumieniu poczucia odpowiedzialności, jaka ciąży na osobie sprawującej urząd prezydenta USA.

Jak widać, jeden tylko element – postawa wobec pojedynczej, konkretnej doktryny – może odmienić procesy zachodzące globalnie na arenie międzynarodowej. Oczywiście kontekst historyczny – odmienne okoliczności ogólne kadencji Roosevelta i Trumpa – nie są tu bez znaczenia, jednak oś konfliktu interwencjonizm-izolacjonizm wydaje się ponadczasowa. Zaledwie zajęcie stanowiska w tym sporze definiuje postrzeganie danego państwa w relacjach zewnętrznych, jak również jest podstawą do działań istotnie ważnych w przedmiocie ogólnie rozumianego prawa międzynarodowego, pojmowanego w kategoriach *pacta sunt servanda*.

Bibliografia

- Bankowicz M., *Prezydentury*, Kraków 2013.
- Beevor A., *The Battle for Spain*, London 2006.
- Bentley M., David M., *Unpredictability as Doctrine: Reconceptualising Foreign Policy Strategy in the Trump Era*, „Cambridge Review of International Affairs” 2021, nr 34, s. 383–406. <https://doi.org/10.1080/09557571.2021.1877616>
- Blake W.D., *The Law „Justice Under the Constitution, Not Over It”: Public Perceptions of FDR’s Court-Packing Plan*, „Presidential Studies Quarterly” 2019, nr 49, s. 3–5. <https://doi.org/10.1111/psq.12513>
- Blanc E., *We Need to Talk: Trump’s Electoral Rhetoric and the Role of Transatlantic Dialogues*, „Sage Journals” 2020, nr 41, s. 111–126. <https://doi.org/10.1177/0263395720936040>
- Chaberski S.G., Krasner M.A., *American Government: Structure and Process (Second edition)*, New York 1982.
- Cheng-Wen L., Zareef Khan A., *The Impact of Trump’s Tariff Policies on Global Trade Dynamics: A Case Study of Major U.S. Trade Partners*, „International Journal of Business and Economic Affairs” 2025, nr 10, s. 62–71. <https://doi.org/10.24088/IJBEA-2025-101006>
- Cole W., *Charles A. Lindbergh and the Battle against American Intervention in World War II*, New York 1974.
- Cooper J., *Woodrow Wilson: A Biography*, New York 2011.
- DeConde A., *A History of American Foreign Policy*, New York 1971.
- Dobrzycki W., *Historia stosunków międzynarodowych w czasach nowożytnych 1815–1945*, Warszawa 2002.
- Dubel L., *Historia doktryn politycznych i prawnych do schyłku XX wieku*, Warszawa 2022.
- Epstein L., Posner E., *The Decline of Supreme Court Deference to the President*, „University of Pennsylvania Law Review” 2018, nr 166, s. 842–844.
- Fazly H., *The Re-rise of „Nationalism” in International Relations: Trump’s „America First” Foreign Policy*, „Kardan Journal of Social Sciences and Humanities” 2020, nr 3, s. 81–82. <https://doi.org/10.31841/KJSSH.2021.35>
- Fermor B., Holland J., *The Discursive Hegemony of Trump’s Jacksonian Populism: Race, Class, and Gender in Construction of US National Identity, 2016–2018*, „Political Studies Association” 2020, nr 41, s. 69. <https://doi.org/10.1177/0263395720936867>
- Flint C., *Seapower, Geostrategic Relations, and Islandness: The World War II Destroyers for Bases Deal*, „Island Studies Journal” 2021, nr 16, s. 273–274. <https://doi.org/10.24043/isj.139>

- Friedman J., *Is US Grand Strategy Dead? The Political Foundations of Deep Engagement after Donald Trump*, „International Affairs” 2022, nr 98, s. 1289–1305. <https://doi.org/10.1093/ia/iia112>
- Gu D., *Trump Economy vs. Big Nation Economy: Reimagining American Prosperity in the 21st Century*, „Social Science Research Network” 2025. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5170630>
- Halili A., *Construction of the International System of Versailles, According to the Doctrine of Woodrow Wilson*, „ILIRIA International Review” 2011, nr 1, s. 2.
- Hall J., *In Search of Enemies: Donald Trump’s Populist Foreign Policy Rhetoric*, „Political Studies Association” 2020, nr 41, s. 48–63. <https://doi.org/10.1177/0263395720935377>
- Jeffries J.W., *A „Third New Deal”? Liberal Policy and the American State, 1937–1945*, „Journal of Policy History”, nr 8, s. 387–388.
- Kauffman B., *America First!: Its History, Culture, and Politics*, New York 2008.
- Löfflmann G., *Enemies of the People: Donald Trump and the Security Imaginery of America First*, „The British Journal of Politics and International Relations” 2021, nr 24, s. 543–560. <https://doi.org/10.1177/13691481211048499>
- Maulana M., Yuliantoro N., *Donald Trump’s Foreign Policy: Withdrawal from International Regimes and Organizations*, „Journal of International Studies” 2024, nr 8, s. 527–552. <http://doi.org/10.24198/intermestic.v8n2.6>
- McGregor S., *Seward’s Corollary to the Monroe Doctrine, 1863–1866*, „The International History Review” 2011, nr 43. <https://doi.org/10.1080/07075332.2020.1856167>
- McPherson A., *Herbert Hoover, Occupation Withdrawal, and the Good Neighbour Policy*, „Presidential Studies Quarterly” 2014, nr 44, s. 623–639.
- Powaski R.E., *Toward an Entangling Alliance: American Isolationism, Internationalism, and Europe, 1901–1950*, New York 1991.
- Ricard S., *The Roosevelt Corollary*, „Presidential Studies Quarterly” 2006, nr 36, s. 17–36.
- Riddervold M., Newsome A., *Transatlantic Relations in Times of Uncertainty: Crises and EU-US Relations*, „Journal of European Integration” 2018, nr 40, s. 505–521. <https://doi.org/10.1080/07036337.2018.1488839>
- Schneider J.C., *Should America Go to War? The Debate over Foreign Policy in Chicago, 1939–1941*, Chapel Hill 1989.
- Stokes D., *Trump, American Hegemony and the Future of the Liberal International Order*, „International Affairs” 2018, nr 94, s. 133–150. <https://doi.org/10.1093/ia/iix238>
- Taim A., *Deciphering Consistency and Coherence in U.S. Foreign Policy: North Korea under Trump and Biden*, „Journal of International Relations” 2024, nr 3, s. 35–56. <https://doi.org/10.47604/jir.2819>
- Thronveit T., *The Fable of the Fourteen Points: Woodrow Wilson and National Self-Determination*, „Diplomatic History” 2011, nr 35, s. 446–447.
- Yordán C., *America’s Quest for Global Hegemony: Offensive Realism, the Bush Doctrine, and the 2003 Iraq War*, „Theoria” 2006, nr 110.
- Wildavsky A., *The Beleaguered Presidency*, New York 1991.

Akty prawne

III Konwencja haska z 18.10.1907 r.

An Act to Promote the Defense of the United States, Pub.L. 77–11, H.R. 1776, 55 Stat. 31, 1941.

Joint Comprehensive Plan of Action (Wspólny kompleksowy plan działania) z 14.07.2015 r., porozumienie zawarte pomiędzy ChRL, Francją, RFN, Rosją, Zjednoczonym Królestwem, USA, UE i Iranem.

Joint Resolution to preserve the neutrality and the peace of the United States and to secure the safety of its citizens and their interests (Neutrality Act), Pub.Res. 76-54, 54 stat. 4, 1939, sekcje 1, 2 i 7.

Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Porozumienie Paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9.05.1992 r., przyjęte w Paryżu 12.12.2015 r. (Dz.U. 2017.36).

Traktat nankiński pomiędzy Wielką Brytanią a Chinami z 29.08.1842 r., artykuł III.

Źródła internetowe

Aikman I., Gregory J., *What We Know about US-Ukraine Minerals Deal*, BBC News, 5.03.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cn527pz54neo> (dostęp: 9.03.2025).

Bain B., *The State of the American Dream*, The Catalyst Magazine 2021, <https://www.bushcenter.org/catalyst/state-of-the-american-dream/editors-note-issue-21> (dostęp: 5.02.2025).

Chełminiak M., *Ład Jałtański-Poczdamski*, <https://encyklopedia.revite.pl/articles/view/292> (dostęp: 2.03.2025).

Chisholm J., *Putin Agrees to Halt Strikes on Ukraine Energy Targets for 30 Days, Kremlin says after Call with Trump*, BBC News 2025, <https://www.bbc.com/news/live/c3e4xzd8qq8t> (dostęp: 20.03.2025).

Duties of the Secretary of State, strona internetowa Departamentu Stanu USA, <https://www.state.gov/duties-of-the-secretary-of-state/> (dostęp: 1.04.2025).

Kube C., Lubold G., *Trump Admin Considers Giving Up NATO Command That Has Been Exclusively American since Eisenhower*, NBC News 2025, <https://www.nbcnews.com/politics/national-security/trump-admin-considers-giving-nato-command-exclusively-american-eisenho-rcna196503> (dostęp: 20.03.2025).

Madhani A., Kinnard M., *Ukraine and Europe Worry about Being Sidelined as Trump Pushes Direct Talks with Russia on War's End*, AP News 2025, <https://apnews.com/article/trump-ukraine-russia-war-putin-zelenskyy-europe-7940f9c5828fc46431928bc073170bc2> (dostęp: 20.03.2025).

Slattery G., Holland S., *Trump Expected to Tap Marco Rubio for Secretary of State*, Reuters 2024, <https://www.reuters.com/world/us/trump-taps-us-senator-marco-rubio-secretary-state-2024-11-12/> (dostęp: 8.12.2024).

Strona internetowa kampanii Trump Vance 2024, <https://www.donaldjtrump.com/platform> (dostęp: 8.12.2024).